

УДК 378.04:34+378.018.43:004

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2023.32.292681](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2023.32.292681)

АННА СОКІЛ

ORCID: 0000-0001-5965-3506

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

НАТАЛІЯ КОНОНЕЦ

ORCID: 0000-0002-4384-1198

Полтавський університет економіки і торгівлі

ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті схарактеризовано етапи організації та реалізації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів, котрі забезпечують їх рух від одного рівня до іншого: *пропедевтичний, початково-методологічний, дослідницько-практичний етап*. Визначено дидактичні умови організації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах під час змішаного навчання: створення в коледжі студентських наукових товариств чи наукових гуртків (проблемних груп); активізація самостійної пошуково-дослідницької роботи за допомогою циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»; впровадження елементів творчості під час практичних занять з юридичних дисциплін; залучення студентів до вебінарів Ліга:Закон.

Ключові слова: *змішане навчання, майбутні юристи, студенти, фахова передвища освіта, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота, дидактичні умови.*

Постановка проблеми. У ході практичної реалізації змішаного навчання студентів спеціальності 081 Право, яке активно упроваджувалося під час пандемії та воєнного стану, важливе місце займає пошуково-дослідницька робота студентів, спрямована на вдосконалення дидактичного процесу та на вирішення професійно орієнтованих завдань. Виконання таких завдань забезпечує формування професійної компетентності майбутніх правників, а також дослідницької, що у своїй сукупності розширює межі загальної культури юриста. Інтеграція загальних, фахових компетентностей, загальної професійної культури юриста характеризується наявністю глибоких знань у сфері права, усвідомленням та чіткою впевненістю в соціальній цінності правових норм і відповідної поведінці. Організація пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів в умовах змішаного навчання є необхідною та важливою частиною їх професійної підготовки, яка виокремлюється у процесі освітньої діяльності у коледжі. Це явище має важливі характеристики та властивості, що роблять його предметом об'єктивного наукового аналізу. Безперечно, для ефективної організації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів в умовах змішаного навчання необхідно створити відповідні педагогічні умови в освітньому процесі юридичної школи, що включають комплекс можливостей, технологій та засобів для організації навчання, які забезпечать ефективність та результативність цього процесу.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблематику організації пошуково-дослідницької роботи студентів активно досліджують О. Браславська (2018), О. Глушак (2018), Н. Мазур (2018), І. Макаревич (2018), В. Оніпко (2013), В. Прошкін (2018), В. Собкова (2021), К. Собкова (2021), О. Чорновол-Ткаченко (2009), А. Яновський (2009), П. Янченко (2019) та ін. Аналіз праць учених свідчить про доцільність активізації пошуково-дослідницької роботи студентів, у межах якої відбувається творче дослідження теми, що визначається самостійно студентом. Така форма роботи є проявом вищої форми самостійного навчання студентів, оскільки вона приймає форму наукового передбачення, де студент сам встановлює мету та шукає способи її вирішення. Імпонує позиція П. Янченка, який переконливо доводить, що наукова, пошуково-дослідницька робота студентів, спрямована на правові питання, в процесі фахової підготовки студентів вирішує ряд завдань, таких як формування наукового світогляду, освоєння методології і методів наукового дослідження, надання допомоги у поглибленому вивченні спеціальності та досягненні високого професіоналізму. Також вона сприяє розвитку творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів для вирішення практичних завдань, формує навички самостійної науково-дослідницької діяльності, розвиває ініціативу та здатність застосовувати теоретичні знання у практичній роботі (Янченко, 2019). Водночас, О. Чорновол-Ткаченко відмічає, що такий формат дидактичного процесу сприяє залученню найбільш обдарованих студентів до пошуку, розв'язання наукових проблем, значущих для юридичної науки та практики. Важливими аспектами є постійне оновлення і вдосконалення юридичних знань, розширення теоретичного кругозору та наукової ерудиції майбутніх юристів, а також наукова, пошуково-дослідна робота сприяє створенню і розвитку наукових

шкіл та творчих колективів, вихованню резерву вчених, дослідників та майбутніх викладачів юридичних дисциплін (Чорновол-Ткаченко, 2009).

Мета статті: визначити та схарактеризувати дидактичні умови організації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активність у проведенні досліджень, зокрема, на правову тематику, представляє собою вищий рівень самоосвіти для студентів-юристів під час реалізації різних моделей змішаного навчання (Kononets, Zhamardi, Nestulya, Denysenko, Ostashova, Sokil, 2022). Процес формування науково-дослідницьких навичок є складним та тривалим і не виникає автоматично. Викладач, крок за кроком, систематично сприяє розвитку дослідницьких умінь студентів, надає контроль за виконанням ними дослідницьких завдань та здійснює консультування, а також інтегрує у цей процес сучасні інтернет-сервіси та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

На підставі аналізу праць О. Браславської та І. Макаревич визначено сукупність елементів пошуково-дослідницької роботи студентів: мотив, мета, об'єкт, предмет, процес та продукт (Браславська, Макаревич, 2018). Відтак, структурні компоненти пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах зображено на рисунку 1:

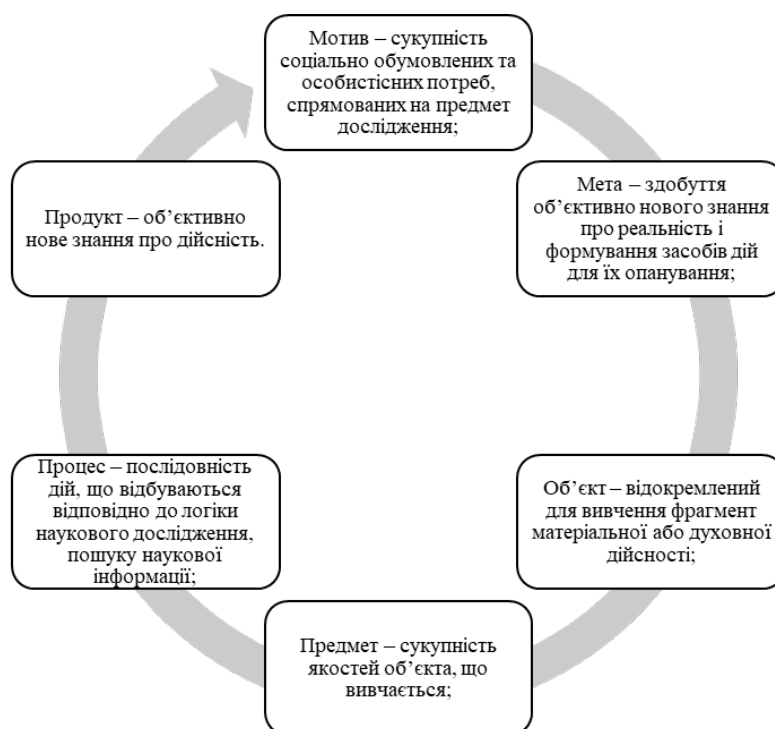

Рис. 1. Структурні компоненти пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах

Практика організації освітнього процесу в коледжі дає підстави зафіксувати етапи організації та реалізації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів, котрі забезпечують їх рух від одного рівня до іншого: *пропедевтичний, початково-методологічний, дослідницько-практичний етап* (рис. 2).

Рис. 2. Етапи організації та реалізації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів

Пропедевтичний етап (1-2 курс). Цей етап починається з 1 курсу. Студенти знайомляться з таким поняттям, як пошуково-дослідницька діяльність, вчать знаходити інформацію для доповідей,

рефератів, досліджують різні цікаві теми, створюють проекти-презентації, знайомляться з науковим підходом до організації навчальної діяльності, поглиблюються знання про план (простий, складний, цитатний, питальний). На 2 курсі студенти вчать скласти конспекти різних видів, на заняттях викладачі активно формують уміння працювати з довідковою, науковою літературою, нормативно-законодавчими документами (Онiпко, 2013).

Початково-методологічний етап (3-4 курс). На цьому етапі студенти-юристи поповнюють свій понятійно-категоріальний апарат науковими термінами з галузі права; активно включаються у процес підготовки рефератів, доповідей, беруть участь у студентських конференціях, дебатах, проводять дослідження на правову тематику разом із викладачами юридичних дисциплін, пишуть курсові роботи; вчать визначати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи й засоби дослідження тощо.

Дослідницько-практичний етап охоплює 3-4 курси, але повна його реалізація відбувається саме на 4 курсі, коли студент-юрист самостійно вибирає й формулює тему в галузі права (наприклад, для курсової, правопросвітницького проекту, доповіді на конференції, участі у конкурсі студентських наукових робіт та ін.), визначає напрями дослідження, планує і реалізує методи дослідження, описує хід проведеної пошуково-дослідницької роботи, формулює самостійні висновки, актуалізує практичне значення роботи.

На підставі аналізу праць вище згаданих учених визначено дидактичні умови організації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах:

- 1) створення в коледжі студентських наукових товариств чи наукових гуртків (проблемних груп);
- 2) активізація самостійної пошуково-дослідницької роботи за допомогою циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»;
- 3) впровадження елементів творчості під час практичних занять з юридичних дисциплін;
- 4) залучення студентів до вебінарів Ліга: Закон.

Перша дидактична умова – створення в коледжі студентських наукових товариств чи наукових гуртків (проблемних груп)

Для сприяння актуалізації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів з правових питань може бути ефективним створення студентських наукових товариств чи наукових гуртків (проблемних груп) у коледжі. Керівництво цими об'єднаннями відбувається викладачами циклових комісій, або стейкгольдерами (практикуючими фахівцями-юристами, юристами-науковцями) та співробітниками наукових структурних підрозділів, а також аспірантами ЗВО. Для організаційного забезпечення діяльності наукових товариств чи проблемних груп може бути визначено координатора серед студентів, зазвичай представника старших та випускних курсів. Основні завдання координатора включають участь у розробці плану роботи наукового товариства, контроль за його виконанням та ведення необхідної документації. Форми роботи включають безпосередню реалізацію пошукових та дослідницьких завдань, пошук та реферування наукової літератури (з активною участю бібліотекарів закладу вищої освіти), участь у студентських олімпіадах, конкурсах та виставках наукових робіт (включаючи всеукраїнські та міжнародні), апробацію результатів досліджень через доповіді, тези та статті, а також активну участь у створенні та організації студентських наукових конференцій, семінарів, Інтернет-конференцій, онлайн-семінарів і т.д. (Прошкін, Глушак, Мазур, 2018). Учасники наукового гуртка готують доповіді та реферати на різноманітні теми, після чого представляють їх на гурткових засіданнях чи на наукових конференціях. Члени гуртка можуть включати студентів з різних груп, курсів та відділень навчального закладу, які виявили високий рівень освоєння спеціальності, розширюють теоретичний кругозір та наукову ерудицію, і мають знання про стан розвитку наукових проблем у різних галузях науки.

Друга дидактична умова – активізація самостійної пошуково-дослідницької роботи за допомогою циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»

Під час змішаного навчання дидактично доцільно активізувати самостійну пошуково-дослідницьку роботу студентів за допомогою циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець», під час яких у студентів формується: розуміння мети поставленого пошуково-дослідницького завдання, формування власної позиції відповідно до завдання, пошук необхідної навчальної та наукової інформації, освоєння та логічна обробка отриманої інформації, чітке та систематичне планування самостійної роботи, використання методів науково-дослідницької діяльності для розв'язання завдань, обґрунтування та захист прийнятого рішення, а також проведення аналізу та самоконтролю. Очевидно, ці компоненти представляють собою різні дії учбового характеру майбутніх фахівців, що підтверджує різноплановість самостійної роботи студентів. Послідовність та комбінація цих компонентів визначає її як окремий навчальний процес.

- Для циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець» створюється онлайн-платформа (наприклад, Google Клас, у середовищі якого для студентів презентовано:
- загальний перелік тем інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»;
- кожна тема лекції, яка вміщує коротку презентацію, відеолекцію від лектора у записі, додаткову інформацію до відеолекції;

- додатковий матеріал для завантаження, наприклад, електронні посібники чи підручники, методичні рекомендації, тематичну інфографіку (Kononets, Ilchenko, Zhamardiy, Shkola, Broslavska, Kolhan, Padalka, Kolgan, 2021).
- підсумкове тестування;
- онлайн-консультант (консультації зі студентами, робота над помилками, поради тощо).

Під час проведення інтерактивних лекцій «Юрист-науковець» дидактично доцільно застосовувати словесні (пояснення, розповідь, демонстрація власного досвіду, візуальні та практичні методи), а також застосовувати хмаро орієнтовані технології (Прошкін, Глушак, Мазур, 2018). Слід відмітити, що мета дослідницької активності студентів полягає в досягненні високого рівня дослідницьких навичок кожним майбутнім юристом. Студентам варто пояснити, що виконання пошуково-дослідницької роботи потрібне не лише для успішної оцінки, але й для проведення цікавих досліджень, спрямованих на розв'язання конкретних правових проблем у майбутній роботі. Основна мета полягає в тому, щоб майбутнійсфахівець-юрист міг самостійно здійснювати пошук літератури, працювати з різноманітними джерелами інформації, створювати власну картотеку, конспектувати матеріали, виступати з науковими повідомленнями, складати анкети та проводити різноманітні дослідження у галузі права. Разом із тим, залучення майбутніх юристів до пошукової, навчально-дослідницької діяльності розглядається у межах цієї дидактичної умови як ефективний спосіб ознайомлення їх з вимогами до оформлення юридичної документації.

Наскрізною лінією циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець» виступає алгоритм наукового дослідження (рис. 4).

Третя дидактична умова – впровадження елементів творчості під час практичних занять з юридичних дисциплін

Однією з важливих форм пошуково-дослідницької роботи студентів, включеною до навчальних програм, є впровадження елементів творчості під час практичних занять. Розвитку навичок колективної творчості сприяють застосування діалогової форми навчання, проведення проблемних лекцій, організація круглих столів, використання ділових ігор та викладання у дистанційних курсах з юридичних дисциплін індивідуальних домашніх завдань із включенням елементів наукового пошуку. Щоб поєднати дослідницьку та навчальну роботу студентів, можна використовувати форму практичного семінару (зокрема, онлайн-семінару), організовану так, що кожен студент має можливість виступити з доповіддю або повідомленням, присвяченим результатам виконання наукового дослідження (Оніпко, 2013; Собкова В., Собкова К., 2021).

Ми переконані, що творча дослідницька діяльність під час практичних занять з юридичних дисциплін вимагає не лише освоєння змісту дисциплін, методів дослідження, але й стимулює когнітивну сферу особистості майбутнього юриста. Її унікальність визначається функціями, такими як: організація творчого процесу набуття знань; забезпечення високого рівня володіння методами наукового пізнання; формування потреб у пошуковій діяльності. З іншого боку, така діяльність сприяє розвитку навичок самостійного пошуку інформації, що розвиває інформаційну компетентність студентів. Крім того, такий пізнавальний процес впливає на світогляд студентів, навчаючи їх узагальнювати досягнення передового досвіду, формує логічне та алгоритмічне мислення, розвиває системне уявлення та розуміння проблеми у галузі права. Він також сприяє стимулюванню інтелектуально-пізнавальних мотивів через пошуковий характер дослідження, приносить радість відкриття нового, задоволення від індивідуального самостійного характеру роботи. Це вдосконалює не лише творчий, але й ціннісно-смісловий і рефлексійний складники професійної компетентності, а також інформаційну й правову культуру майбутнього юриста, готуючи його до професійної діяльності.

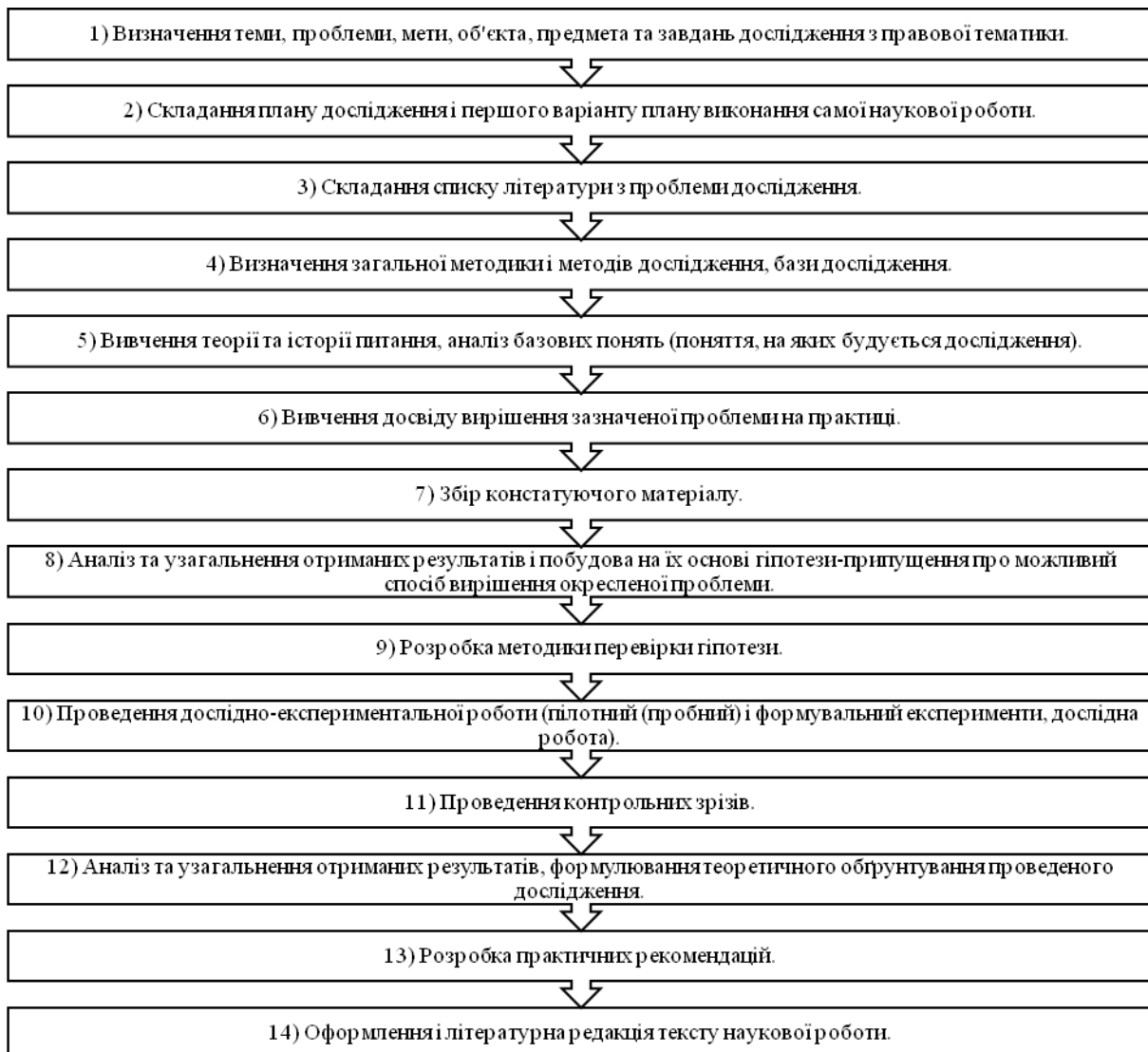

Рис. 4. Алгоритм наукового дослідження під час інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»

Четверта дидактична умова – залучення студентів до вебінарів Ліга: Закон

Доцільно використовувати активне залучення студентів юридичних спеціальностей до участі у вебінарах від Ліга:Закон як специфічному форматі онлайн-спілкування, яке обмежене за часом та фокусується на наперед визначених питаннях у межах певної теми. Слід відмітити, що одним із завдань для студентів, які відвідали такі вебінари, є підготовка тез доповідей на конференції, у яких вони мають зазначити змістову значущість тематики для формування професійної компетентності, а також висловити свої враження від такого формату юридичної освіти (Кононець, Хомутовська, Сотник, 2019). Вочевидь, використання вебінарів від Ліга:Закон має очевидні переваги, оскільки студенти активно взаємодіють у процесі отримання юридичних знань, мають можливість візуально та «на слух» сприймати лектора, ставити питання та отримувати пояснення для уточнення невідомих аспектів. Додатково, після закінчення вебінару, студенти отримують запис, який можна використовувати для закріплення отриманої інформації на визначену тему. Приклади таких вебінарів доступні на ресурсі Ліга:Закон <https://academy.ligazakon.net/events/webinars> (рис. 3).

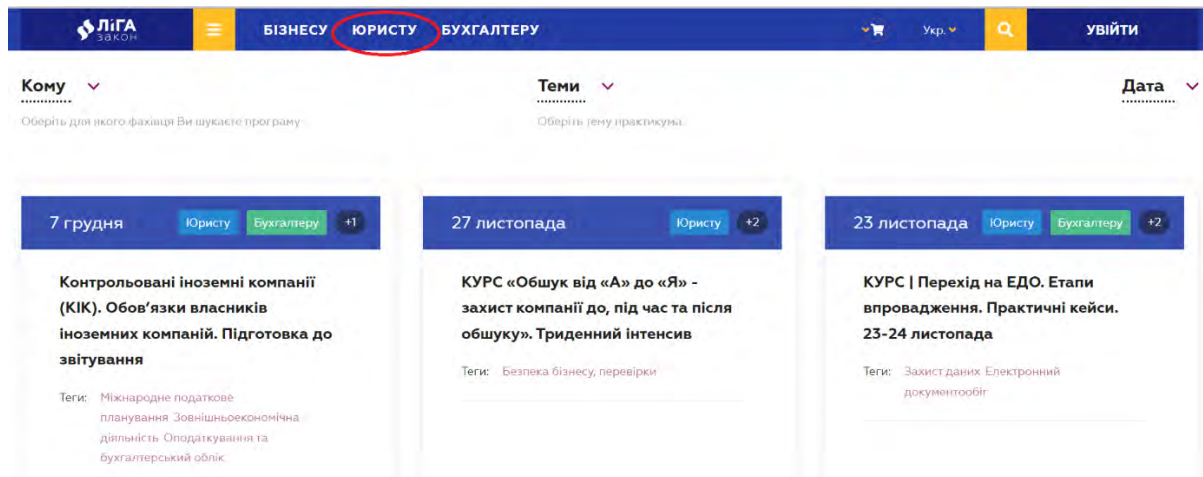

Рис. 3. Вебінари від Ліга:Закон

Висновки. Таким чином, визначені дидактичні умови організації пошуково-дослідницької роботи студентів-юристів у фахових коледжах (1) створення в коледжі студентських наукових товариств чи наукових гуртків (проблемних груп); 2) активізація самостійної пошуково-дослідницької роботи за допомогою циклу інтерактивних лекцій «Юрист-науковець»; 3) впровадження елементів творчості під час практичних занять з юридичних дисциплін; 4) залучення студентів до вебінарів Ліга: Закон), на нашу думку, складають суть освітньої інноваційної діяльності під час змішаного навчання, котра полягає в забезпеченні умов для внесення системних змін у діяльність коледжу, спрямованих на формування у майбутніх правників їх професійної компетентності. Реалізація цих дидактичних умов включає три ключові аспекти: впровадження системних змін у процес змішаного навчання (яких ми також прагнемо на етапі впровадження різних моделей змішаного навчання та технологій управління самостійною, пошуково-дослідницькою роботою студентів) (Кононець, 2021, Сокіл, Нестуля, Нестуля, Кононець, 2022); розвиток професіоналізму педагогічного колективу, що передбачає підвищення відповідальності та усвідомлення морального обов'язку за результати підготовки майбутніх юристів, а також за якість самостійної, пошуково-дослідницької роботи; поліпшення колективної роботи, зокрема, в онлайн-форматі, що є основною метою у контексті організаційної, мотиваційної, навчальної, стимулюючої та контрольної діяльності як студентів, так і педагогів під час змішаного навчання.

Список використаних джерел

- Браславська, О. В., Макаревич, І. М. (2018). Активізація пошуково-дослідницької діяльності студентів як елемент розвитку їх компетентності. *Наукові записки екологічної лабораторії УДПУ*, 21, 146-149.
- Кононець, Н. В. (2021). Модель змішаного навчання (Flex Model Blended Learning) у підготовці магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи». В кн. *Світові виклики сучасній освіті: матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф.* (Вип. 1, ч. 1, с. 18-22). Умань.
- Кононець, Н. В., Хомутовська, Т. С., Сотник, В. В. (2019). Правовий портал України «ЛІГА:ЗАКОН» у підготовці майбутніх юристів. В кн. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка: матеріали III Всеукр.наук.-практ. Інтернет-конф.* (с. 399-404). Полтава: КУЕП ПДАА.
- Оніпко, В. (2013). Організація дослідницько-пошукової діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін у підготовці до професійної діяльності у профільній школі. *Витоки педагогічної майстерності*, 11, 246-250.
- Прошкін, В. В., Глушак, О. М., Мазур, Н. П. (2018). Організація науково-дослідної роботи студентів гуманітарних спеціальностей засобами хмаро орієнтованих технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 63, 1, 186-200.
- Собкова, В. В., Собкова, К. Б. (2021). Удосконалення науково-дослідної роботи майбутніх юристів. В кн. *Сучасне право в епоху соціальних змін: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.* (Т. 1, с. 48-50). Тернопіль: Вектор.
- Сокіл, А., Нестуля, О., Нестуля, С., Кононець, Н. (2022). Модель формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності під час змішаного навчання у фахових коледжах. *Вища школа*, 3/4, 106-118.
- Чорновол-Ткаченко, О. О. (2009). Науково-дослідницька діяльність студентів у ВНЗ України: зміст та завдання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. №866. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*, 59. Взято з <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/4930>
- Яновський, А. О. (2009). Зміст пошуково-дослідної діяльності. *Наукові записки. Педагогічні науки*, 83, 234-238.
- Янченко, П. В. (2019). Педагогічні умови формування правової культури майбутніх юристів (експериментальна перевірка). *Рідна школа*, 1, 45-52.

- Kononets, N., Ilchenko, O., Zhamardiy, V., Shkola, O., Broslavska, H., Kolhan, O., Padalka, R., & Kolgan, T. (2021). Software tools for creating electronic educational resources in the resource-based learning process. *Journal for Educators, Teachers and Trainers JETT*, 12 (3), 165-175.
- Kononets, N., Zhamardiy, V., Nestulya, S., Denysenko, Ye., Ostashova, V., & Sokil, A. (2022). Didactic Conditions For The Formation Of The Readiness Of Future Lawyers For Professional Activity During Blended Learning. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 13 (5), 380-391.

References

- Braslavska, O. V., & Makarevych, I. M. (2018). Aktyvizatsiia poshukovo-doslidnytskoi diialnosti studentiv yak element rozvytku yikh kompetentnosti [Activation of research activities of students as an element of development of their competence]. *Naukovi zapysky ekolohichnoi laboratorii UDPU [Scientific notes of the ecological laboratory of UDPU]*, 21, 146-149 [in Ukrainian].
- Chornovol-Tkachenko, O. O. (2009). Naukovo-doslidnytska diialnist studentiv u VNZ Ukrainy: zmist ta zavdannia [Scientific research activity of students in universities of Ukraine: content and tasks]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina. №866. Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov [Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazina. #866. Romano-Germanic philology. Methods of teaching foreign languages]*, 59. Retrieved from <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/4930> [in Ukrainian].
- Kononets, N. V. (2021). Model zmishanoho navchannia (Flex Model Blended Learning) u pidhotovtsi mahistrantiv osvitnoi prohramy «Pedahohika vyshchoi shkoly» [Flex Model Blended Learning in the preparation of master's students of the educational program "Pedagogy of the Higher School"]. In *Svitovi vyklyky suchasnoi osviti [Global challenges to modern education]: materialy Pershoi Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Is. 1, p. 1, pp. 18-22)*. Uman [in Ukrainian].
- Kononets, N. V., Khomutovska, T. S., & Sotnyk, V. V. (2019). Pravovyi portal Ukrainy «LIHA:ZAKON» u pidhotovtsi maibutnikh yurystiv [The legal portal of Ukraine "LIHA:LAW" in the training of future lawyers]. In *Resursno-orientovane navchannia v «3D»: dostupnist, dialoh, dynamika [Resource-oriented learning in "3D": accessibility, dialogue, dynamics]: materialy III Vseukr.nauk.-prakt. Internet-konf. (pp. 399-404)*. Poltava: KUEP PDAA [in Ukrainian].
- Kononets, N., Ilchenko, O., Zhamardiy, V., Shkola, O., Broslavska, H., Kolhan, O., Padalka, R., & Kolgan, T. (2021). Software tools for creating electronic educational resources in the resource-based learning process. *Journal for Educators, Teachers and Trainers JETT*, 12 (3), 165-175.
- Kononets, N., Zhamardiy, V., Nestulya, S., Denysenko, Ye., Ostashova, V., & Sokil, A. (2022). Didactic Conditions For The Formation Of The Readiness Of Future Lawyers For Professional Activity During Blended Learning. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 13 (5), 380-391.
- Onipko, V. (2013). Orhanizatsiia doslidnytsko-poshukovoi diialnosti maibutnikh uchyteliv pryrodnychikh dystsyplin u pidhotovtsi do profesiinoi diialnosti u profilnii shkoli [Organization of research and research activities of future teachers of natural sciences in preparation for professional activities in a specialized school]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti [Origins of pedagogical skills]*, 11, 246-250 [in Ukrainian].
- Proshkin, V. V., Hlushak, O. M., & Mazur, N. P. (2018). Orhanizatsiia naukovo-doslidnoi roboty studentiv humanitarnykh spetsialnostei zasobamy khmaro orientovanykh tekhnolohii [Organization of scientific and research work of students of humanitarian specialties by means of cloud-oriented technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia [Information technologies and teaching aids]*, 63, 1, 186-200 [in Ukrainian].
- Sobkova, V. V., & Sobkova, K. B. (2021). Udoskonalennia naukovo-doslidnoi roboty maibutnikh yurystiv [Improving the research work of future lawyers]. In *Suchasne pravo v epokhu sotsialnykh zmin [Modern law in the era of social changes]: materialy XI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Vol. 1, pp. 48-50)*. Ternopil: Vektor [in Ukrainian].
- Sokil, A., Nestulya, O., Nestulya, S., & Kononets, N. (2022). Model formuvannia hotovnosti maibutnikh yurystiv do profesiinoi diialnosti pid chas zmishanoho navchannia u fakhovykh koledzhakh [A model of formation of the readiness of future lawyers for professional activity during mixed education in professional colleges]. *Vyshcha shkola [High school]*, 3/4, 106-118 [in Ukrainian].
- Yanovskyi, A. O. (2009). Zmist poshukovo-doslidnoi diialnosti [Content of research activities]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky [Proceedings. Pedagogical sciences]*, 83, 234-238 [in Ukrainian].
- Yanchenko, P. V. (2019). Pedahohichni umovy formuvannia pravovoi kultury maibutnikh yurystiv (eksperymentalna perevirka) [Pedagogical conditions for the formation of the legal culture of future lawyers (experimental verification)]. *Ridna shkola [Native school]*, 1, 45-52 [in Ukrainian].

SOKIL A.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

KONONETS N.

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

RESEARCH WORK OF LAW STUDENTS IN CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

The article characterizes the stages of organization and implementation of search and research work of law students, which ensure their movement from one level to another: propaedeutic, initial-methodological, research-practical stage. The didactic conditions for the organization of search and research work of law students in professional colleges during mixed education are defined: creation of student scientific societies or scientific circles (problem groups) in the college; activation of independent search and research work with the help of the series of interactive lectures "Lawyer-scientist"; introduction of elements of creativity during practical classes in legal disciplines; involvement of students in webinars League: Law. It was found that the implementation of didactic conditions includes three key aspects: introduction of systemic changes in the process of mixed education of law students at the college; development of the professionalism of the teaching staff, which involves increasing the responsibility and awareness of the moral obligation for the results of the training of future lawyers, as well as for the quality of independent, search and research work; improvement of collective work, in particular, in the online format, which is the main goal in the context of organizational, motivational, educational, stimulating and control activities of both students and teachers during blended learning.

Key words: *blended learning, future lawyers, students, vocational higher education, independent work, search and research work, didactic conditions.*

Стаття надійшла до редакції 13.09.2023 р.

UDC 378.016:391(=161.2)(091)

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2023.32.292682](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2023.32.292682)

YULIIA SRIBNA

ORCID: 0000-0003-3846-3871

LIDIYA OKHRIMENKO

ORCID: 0000-0002-8032-1730

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN COSTUME AND ITS REGIONAL FEATURES

The article investigates the history of Ukrainian costume development in accordance with different regions of Ukraine, namely: the Middle Dnieper, Podillya, Polissya and Volyn, Slobozhanshchyna and Poltava regions, Carpathians, South. Particular attention is paid to the artistic features of the Ukrainian costume. The aesthetic properties and features of clothing decoration are investigated. The regional complexes of the Ukrainian traditional dress are analyzed. Characterized features of cutting and sewing of men's and women's clothing.

The author presented not only general information about the costumes of various historical epochs, its various components at each stage of its development, but also characterized the breastplate, satin, outerwear, hats, hairstyles, ornaments.

Key words: *Ukrainian costume, region, traditions.*

Introduction. The history of the costume reaches the depths of the ages, intertwining with the history of society, scientific and technical progress, national traditions, and the natural human desire for convenience and beauty. Of course, fashion is also related to this. Much has changed in the world in the 21st century. Including the appearance of the inhabitants of our planet. Today, humanity dresses differently than our ancestors. Although, something in the costume has remained unchanged over the centuries.